

בית נאמן

מוצ"ש פרשת וילך, ר' בתשרי תשפ"ב

נושאי השיעור:

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-9-367-367
או ב'קול בית נאמן':
079-9270505

בשעה 21:30

א. "תזכו לשנים רבות". ב. רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש. ג. הפיוט "לך א-לי תשוקתי". ד. יום כיפור כולו שמחה, כולו טהרה. ה. בין אדם לחבירו. ו. מנהג הכפרות. ז. חולה ביוהכ"פ. ח. מודדים בנפח ולא משקל. ט. לאכול ביוהכ"פ לשיעוריו כדי להציל את העובר. י. לקצר ב"השכבה" לרבנים. יא. אדם שחטא לחבירו הוא יבקש מחילה.

"על כל הזיה טבילה" הכוונה שיטבול אצבעו בדם וזיה

ב. בחזרה של מוסף כתבו ארבעה משוררים "אשרי עין ראתה כל אלה", הראשון שבהם חיבר אותו רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש (ככה כתוב - שטנאש). איני יודע מאיפה באה המלה הזאת, ונאמרו בה השערות שונות). הוא חי לפני אלף שנה, והוא מובא בסדר הדורות (בשנת ארבעת אלפים תשנ"ז). ושם (ד"א תש"ן) מספר שהיו ארבעת שבויים³, ארבעה גאונים. אחד מהם נקרא רבי משה והבן שלו נקרא רבי חנוך⁴. רבי משה היה שבו ואשתו טבעה

חוסר שוויון

3. יש אומרים לא בדיוק ארבעה שבויים, אלא הם הלכו לאסוף כסף ואחר כך שבו אותם הגוים, ואחר כך מכרו אותם. לא ידעו שהאנשים האלה חכמים כל כך. אם היו יודעים היו דורשים הרבה כסף בשבילם. לא דרשו הרבה כסף. אז מכרו אחד בספרד, אחד באשכנז, ואחד בקירואן וכדו'. ומזה נפוצה התורה בעולם. כי הקב"ה יודע - "קורא הדורות מראש" (ישעיה מ"א ד). שבעוד חמשים שנה - שנת ארבעת אלפים ת"ת ייפסקו הישיבות בבבל, תקופת הגאונים תמה, נגמרה. כמו שאומרת הגמרא (שבת דף כ"ה ע"א) "תמה זכות אבות" - "תמה תקופת הגאונים". אז מה יעשו ישראל? אז הוא הגלה את החכמים הללו ברחבי העולם.

4. תמיד הייתי מחליף אותם, עד שעשיתי סימן שזה היפך סדר הדורות - חנוך לפני משה, כאן רבי

"תזכו לשנים רבות"

א. שנה טובה ומבורכת ותזכו לשנים רבות. הביטוי הזה "תזכו לשנים רבות" לא נמצא לא בגמרא ולא במדרש. הראשון שכתב את זה היה רבי משה אבן עזרא (בפיטו "אל נורא עליה"). הרבה לא יודעים את זה¹. רבי משה אבן עזרא כמעט נשכח בגלל רבי אברהם אבן עזרא שכיסה את כל העולם, כתב פירושים על התנ"ך, וכתב גם שירים. אבל ההבדל בין רבי אברהם לרבי משה שני עולמות. רבי משה מדבר ברגש מיוחד (אמנם לא הגיע למעלת הרגש של רבי יהודה הלוי), ורבי אברהם אבן עזרא כולו חשבון, המוח שלו כולו חשבונות על חשבונות².

1. פעם היתה מחלקה של "חינוך ותרבות תורניים בגולה" בתונס. אמרתי להספרן שם: יש לך שירים של רבי משה אבן עזרא? אמר לי: לא, כתוב אצלי רבי אברהם אבן עזרא, ועוד פעם רבי אברהם אבן עזרא. אמרתי לו: לא יכול להיות, אחד מהם זה רבי משה. פתח ואמר לי כן, אתה צודק. איך אתה יודע?...
2. כמו הרמב"ם שאוהב חשבון, אבל האבן עזרא עבר אותו. פעם כתב הראב"ד על הרמב"ם (פס"ז מהלכות מאכלות אסורות ה"ט) כמה זה המחבר אוהב חשבונות. בעניין ערלה בטלה במאה ומאתים הרמב"ם כותב ארבעים אלף סאה. למה תעשה ארבעים אלף? ואני מצאתי הסבר שהרמב"ם היה חייב לכתוב את המספרים האלה. (עיי' במבוא לס' ארי' נסי גיטין עמ' 12).

הלכות חג הסוכות

לקט מהעלוניים הקודמים בקיצור נמרץ

אליעזר אומר שזה ענני כבוד. אבל הרב כפ החיים (סימן תרכ"ה אות ב') כותב שאין מחלוקת בזה, כי באמת בני ישראל עשו את שניהם, והמחלוקת רק בטעם שאנחנו עושים סוכה, אם לזכר ענני כבוד או לזכר הסוכות שעשו אבותינו לשבת בהם. מרן כתב סימן שלם על זה (סימן תרכ"ה), ופסק כדעת רבי אליעזר שזה ענני כבוד. אמנם מרן לא כותב דברי אגדה בשלחן ערוך, אבל כאן כוונתו לומר שצריכים לכון בדבר הזה. ולכן בזמן שאוכלים את הכזית הראשון בלילה הראשון בסוכה, מכוונים לקיים מצות "בסוכות תשבו" לזכר ענני כבוד. וכך כתב הבן איש חי בגנוסח "לשם יחוד" שתיקן לזה. (מס' 34 אותיות א'-ג', ומס' 83 אותיות א'-ו').

בסוכה לכבוד האושפיזין, כדי שיבואו לסוכה. ונוהגים להניח טלית וספר על הכסא הזה. ואם הסוכה קטנה אפשר לתלות את הכסא למעלה. (מס' 83 אותיות ח'-ט').

ג. יש מחלוקת בסדר האושפיזין. לפי הספרדים והחסידים: אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד, וזה לפי סדר המדות (חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות). ולפי הליטאים: אברהם יצחק יעקב יוסף משה אהרן דוד, וזה לפי סדר הדורות. (מס' 34 אותיות י"ד-ט"ו, ומס' 83 אותיות י"ג-י"ד).

ד. בגמרא (סוכה י"א ע"ב) יש מחלוקת בין רבי עקיבא לרבי אליעזר מה זה סוכות של התורה, רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם, ורבי

א. מצוה בערב סוכות לחלק צדקה לעניים. וכתוב על רבי חיים ויטאל שהיתה לו קופה שהיה ממלא אותה כל השנה, ובערב סוכות מריק אותה ומחלק הכל לעניים. (מס' 33 אות ט"ז, ומס' 83 אות ז').

ב. בסוכה יש "אושפיזין" שהם אורחים מיוחדים מאד, ובכל לילה אפשר לבקש מה' "תתן לי חיים טובים בזכות האושפיזא של היום". ובכל יום מביאים צלחת עם אוכל לכבוד האושפיזין, ולמשל ביום הראשון לוקחים צלחת ואומרים "זה לכבוד אברהם אבינו ע"ה", ונותנים תמורתה לצדקה. (שם אות י"ז). ומרן החיד"א כותב להכין כסא ומעיל מפואר

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	17:58 19:08	19:50
ת"א:	18:15 19:10	19:47
חיפה:	18:04 19:09	19:46
ב"ש:	18:15 19:09	19:47

ביום⁵, אז הוא בא ככה אלמן ובודד, הוא והבן שלו לבושי סחבות - בגדים פשוטים מאד. (אם היו להם בגדים טובים היו לוקחים אותם השבאים, אז זה מה שיש). והוא ישב בבית הכנסת בפניה ושמע אותם לומדים תוספתא של מסכת יומא⁶, ושם (פ"ג ה"ב) כתוב **שעל כל הזיה טבילה**. הכהן הגדול ביום כיפור מזה ארבעים ושלש הזאות⁷, ובתוספתא כתוב על כל הזיה טבילה⁸. והסביר להם הרב שם (רבי נתן ראש ישיבה): כל פעם שהכהן מזה, הולך למקוה. פירוש מוזר. עמד רבי משה, אמר לו: מחילה רבי, איך זה יכול להיות? אם ככה "פשו להו טבילות" (דברו בארמית) - הרי הכהן הגדול טובל חמש טבילות ועשרה קידושים (יומא דף ל' ע"א), ואם אתה אומר שכל פעם שמזה עושה טבילה, אז יעשה ארבעים ושלש טבילות ביום כיפור? יש רק חמש ולא יותר. אמר לו: מה נעשה? התוספתא ככה אומרת. אמר לו: במחילה לא ככה, **"על כל הזיה טבילה"**, הכוונה **שיטבול אצבעו בדם ויזה**. אמר איזה פירוש אמיתי. אמר לו: מי אתה? אמר לו: אני שבו. אמר לו: אתה שבו? אתה חכם גדול! אתה תשב במקומי!⁹

רבי חנוך ורבי יוסף בן אביתור

ג. אז היה רבי משה ראש ישיבה במקום רבי נתן, והבן שלו שמו רבי חנוך. ורבי חנוך הזה היה לו מתחרה, שמו רבי יוסף בן אביתור (שהזכרתי). והיו חצי העם הולכים אחרי רבי חנוך וחצי העם הולכים אחרי רבי יוסף, והיו עשירים. כתוב שם (בסדר הדורות שנת ד' אלפים תשנ"ז) שהיו כל יום שבע מאות עגלות לצד רבי פלוני ושבע מאות עגלות לצד רבי פלוני. היו הולכים ומתווכחים ומתווכחים, ועוד פעם חוזרים למחר, עוד פעם ועוד פעם. וזה **רבי יוסף היה חכם גדול**, תרגם את כל התלמוד לערבית בשביל הכליף¹⁰, והמלך היה אוהב אותו¹¹. אז הוא רצה להיות ראש ישיבה אחרי רבי משה, ורבי חנוך אמר, לא. התווכחו והתווכחו והתווכחו, עד שאמר לו הכליפה אם אני הייתי במקומך

5. והיא טבעה בכונה שלא יתעללו בה הרשעים הארורים. **שאלה את בעלה: אם אני טובעת, אני אקום בתחיית המתים או לא?** ענה לה בפסוק: **"אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים"** (תהלים ס"ח, כ"א). אז היא זרקת את עצמה לים.
6. ככה היו לומדים פעם. גמרא בבלי, תוספתא וירושלמי.
7. יש דעות ארבעים ושמונה הזאות, אבל מה שנפסק להלכה ברמב"ם (פ"ג מהלכות עבודת יום הכיפורים ה"ה) ארבעים ושלש הזאות.
8. **הזאה והזיה אותו דבר**, כמו שיש הוריות ויש הוראות. וכמו שיש חמץ בפסח אסור בהנאה, והרמב"ם כותב (פ"א מהלכות חמץ ומצה ה"ב) **"אסור בהניה"**. וכמו שיש "חניה", אותו דבר הזיה.
9. בגלל הענווה הזו שהייתה פעם בספרד, ונמשכה כמה דורות, יהדות ספרד הייתה בתקופת תור הזהב. (היום יש עיתונים כותבים "יור הזהב" על הדור שלנו שהוא לא תור ולא זהב...) "לא דעת ולא תבונה". ישעיה מ"ד, י"ט). אבל פעם הספרדים היו בכל חכמה - הן בשירה, הן בפסיקת הלכה, הן בניסוח, הן בדקדוק, הן באמונה פשוטה צרופה וברורה. אתה רואה אותה בכתר מלכות. הכל הספרדים. וזה בזכות הענווה. משנת ארבעת אלפים תש"נ עד חמשת אלפים רנ"ב שאז היה גירוש ספרד - חמש מאות ושתיים שנה שיהדות ספרד הייתה למעלה. אחינו האשכנזים היו סובלים וסובלים, אתה קורא את הפיוטים שלהם והלב שלך נקרע מהייסורים והמגזירות וממסעי הצלב וכי וכי, היו חכמי אשכנז בורחים לספרד, כי שם יש להם רוגע ושלווה.
10. שאמר לו: אני רוצה לדעת את התורה שלכם. מסתמא לא תרגם לו את השקלא וטריא ופולפולים, תרגם לו קצת כדי שידע את היופי ואת החכמה של התורה.
11. זה הכליף הזה - **כליפה** פירושו **תחליף** של מוחמד. והוא היה אוהב אותו.

והייתי רואה שהעם לא רוצים אותי - הייתי בורח, רמז לו אני אין לי כח לעזור לך. אתם היהודים ביניכם רבים - "דברו ראספום". (בערבית אומרים ככה - דאבר ראספ - תשבור את הראש...). אז הוא הלך¹² לערים אחרות.

פיוטים שחיבר רבי יוסף הנז'

ד. אבל הוא (רבי יוסף) **חיבר לנו את השירים של ההושענות - "כהושעת", "כהושעת", "כהושעת"**. תמיד יש שם ראשי תיבות יוסף. וזהו רבי יוסף בן אביתור. וכן **חיבר מה שאומרים ביום כיפור "מה נהדר כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש, כאחלמה קבועה בעטרת, כאודם קשורה בכותרת... כברקת זיו הוד זורקת, כראמה עד מאד מברקת, כירח בהילו בחבורתו, כצאת השמש בגבורתו"**. כל כך דברים נפלאים. איפה ראית את הכהן הגדול? הוא לא ראה אותו, הוא היה אלף שנה אחרי החורבן. אבל הדמיון משלים, והתיאורים שלו מתאימים למה שכתב בן סירה שחי בזמן שמעון הצדיק. אמר, כששמעון הצדיק יוצא מן הפרוכת היה לו זיו מיוחד (שמעון הצדיק היה כהן גדול) והתיאורים מתאימים. **איך הם היו מרגישים את הקדושה, ואת הטהרה, ואת הזיו, ואת היופי, ואת הזוהר של כהן גדול ביום הכיפורים** והם רחוקים ממנו אלף שנה! ככה זה היה.

מוכרח שהמשיח יבוא

ה. ויש לו גם את הקדושות של יום כיפור בשחרית - **"אפודי שש, לא-ל שונא שש, אומרים קדוש"**¹³. ואנחנו הפסדנו אותם, בתוכם היו מדלגים אותם כי הקבלה אומרת לא להכניס פיוטים בתוך החזרה. אבל אפשר שהסומך יאמר **אותם. חבל שלא יאמרו אותם**. והפיוט שאחריהם של **רבי יהודה הלוי - "אלקים למי אמשיך ואין ערוך אליך"** אין כמוהו בעולם. משהו הוד והדר. רק בני אדם לא מבינים. אצל הרבה ישיבות (ואולי גם אצל אחרים) יום כיפור הוא יום של יגון ודיכאון. למה? **הלוואי עוד יום כיפור יש לנו בשנה. יום כיפור כל כך טהור, כל כך זך, כל כך נקי, כל כך נפלא, כל כך מתוק. עד שרבי חיים פלאגי אומר (מועד לכל חי ס' י"ט אות ק"ה): במוצאי כיפור נוסף עוד שעתיים, ואני בטוח שאם נשב עוד שעתיים מוכרח שהמשיח יבוא**. המשיח אומר אתם הולכים לאכול? גמרנו כל מה שעשייתם. אבל אם היינו יושבים עוד שעתיים ואומרים: **"אנחנו לא זזים מכאן עד שיביא לנו את הגואל"**, מוכרח שיבוא. ככה כותב רבי חיים פלאגי. הוא לא הרגיש ביום כיפור מעמסה. אדרבא מזג האוויר נוח, והעולם כולו פתוח¹⁴. אתה מסתכל מלמעלה. ורבי יהודה הלוי מתאר

12. כי רבי חנוך עשה לו חרם לא אליכם, אז הוא הלך לרב האי גאון שהיה עודנו בחיים (רב האי גאון נפטר תשצ"ח). ארבעים ואחת שנים אחרי התאריך שנזכר בו רבי יוסף בן אביתור (בסדר הדורות). אמר לו: אני מפחד מהחרם של רבי חנוך, אז לך תחפש לך מקום אחר.
13. מה זה **"אפודי שש"**? שהיו לובשים אפוד משש, אפוד של כהן גדול שהיה עשוי משש - מפשתן. **"לא-ל שונא שש"** - "שש נהג שנה ה' ושבע תועבת נפש" (משלי ו', ט"ז). ששה דברים שה' שונא אותם - הגאווה - עינים רמות, וידים שופכות דם נקי וכו' (כתובים במשלי) - **"אומרים קדוש"**. אחר כך **"אומרים ברוך"**. קדוש ואחר כך ברוך. לא ידענו מי חיבר אותם, עד שהביאו לי ספר צילום כתב יד ישן שנכתב לפני שבע מאות שנה, עשו ממנו צילומים והדפיסו אותו. ושם כתוב שרבי יוסף בן אביתור שטנאש הוא שכתב את הקדושות האלה.
14. פעם התפללנו בקומה שביעית בישיבה, נקראת "שוכן ערבות". (למה שוכן ערבות? כי כתוב בגמרא

המשך הלכות חג הסוכות

לקט מהעלונים הקודמים בקיצור נמרץ

ה. מצוה ללמוד משניות בלילות חג הסוכות, ויש לומדים גם ביום ולפחות ללמוד בלילה. אבל כדאי להשתדל להבין אותם, כי לפעמים מוצאים שם דברים יפים מאד. (מס' 34 אות י', ומס' 83 אות כ"ח). **בספר "חמד אלקים"** מובא כל יום מימי חג הסוכות, כמה קטעים של משנה וגמרא וזוהר ותנ"ך השייכים לאופיזא של אותו היום, ומי

שקורא אותם מתנתק מן העולם הזה, וחי בצילים של אברהם אבינו ויצחק אבינו וכו'. **והרב חיד"א** היה לומד את זה. (מס' 33 אות ל"ד).

ו. צריך לזהר שלא יהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית, כי יש חשש שמא יימשך אחר שלחנו. אבל מי שיש לו סוכה קטנה ואין לו מקום לישון, יכול להוציא את השלחן מחוץ לסוכה. (מס' 34 אותיות י"ב-י"ג).

ז. כאשר נכנס לסוכה מברך **"לישב בסוכה"**, ולפי דעת הרמב"ם צריך לעמוד בברכה. ולכן גם בקידוש

של היום שאומרים אותו מיושב, צריך לעמוד ולברך **"לישב בסוכה"**. (מס' 83 אותיות י"ד-ט"ו).

ח. מי שאוכל לחם בשיעור קצת יותר מכביצה (ששים גרם), צריך לברך **"לישב בסוכה"**. גם בלילה הראשון יאכל מעט יותר מכביצה כדי לצאת אליבא דכולי עלמא. וכן מי שקובע סעודה על "מעשה קדירה", למשל אטריות וכוסכוס וכדו', צריך לברך **לישב בסוכה**. אבל לא מברכים על אורז ולא על יין. ואם אוכל עוגות לא מברך **"לישב בסוכה"**, אלא אם כן אוכל בשיעור קביעת סעודה אז מברך המוציא, ומברך עליהם **"לישב בסוכה"**.

כשרות

בית החוראה חסא רחמים

סעי' בד"ץ משפט וצדק

הנהל אלפוני בל נחל אלכני

02-5353-383

www.yhr.org.il

ממונות

פגיו 24 שעות ביממה!

26 - אגיו
27 - אגיו
28 - אגיו
29 - אגיו

אדם להכיר פיוטי האשכנזים ופיוטי הספרדים. הסגנון והשלווה, והייסורים והצער שעברו אחינו האשכנזים, צריך להרגיש את זה. ואחר כך בשיבות במקום למלא אותם בפחד שהשעון שלנו באלול דופק יותר מדאי, והדגים בים גם כן רועדים מאימת הדין. מסכנים הדגים, לא עשו שום עבירות, למה שירעדו?!... אנחנו צריכים לרעוד. אבל לרעוד ולהשתגע? לקבל התקף לב? **חס וחלילה לרעוד! "ויספו ענווים בה' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו"** (ישעיה כ"ט, ט"ו). **יש שמחה ביום כיפור. יום כיפור כולו שמחה, כולו טהרה.** אתה יוצא במוצאי כיפור - הלב שלך זך, אתה מרגיש שאתה טהור.

בין אדם לחבירו

ח. אבל יש דברים שאתה חייב לבקש מחילה. **אם אדם פגע בחבירו הוא לא יכול לומר כיפור כיפר לי.** לא, אתה צריך ללכת לחברך ולומר לו "טעיתי חטאתי פשעתי". אם תוכל לדבר אתו ישר - הנה מה טוב. ואם לא - תשלח דרך שליח או במכתב - "אני מתבונן שטעיתי באותו היום" וגמרנו. אם הוא קיבל - קיבל, ואם הוא לא קיבל - עוד פעם, פעמיים ושלוש ולא יותר מזה. ואם זה שנפגע ממנו היה רבו - ילך אפילו אלף פעמים (עיי' יומא פ"ז ע"ב. וראה לשון הרמב"ם ב"ב מהלכות תשובה ה"ט, שו"ע סי' תר"ו ס"א), וכולי האי והלוואי, כי רבו זה משהו אחר. אבל אדם לחבירו יסתדר אתו.

מנהג הכפרות

ט. מנהג הכפרות עדיף לעשות בכסף. כי העופות כשמביאים אותם כאן - אלפי עופות צלויים בשמש, כמעט לא צריכים לשחוט אותם... כבר אוכלים אותם צלי, "ואינו נאכל אלא צלי" (זבחים דף נ"ו ע"ב). באים שם צמאים ורעבים. מה זה? ככה עושים? **אם אדם לוקח למשפחה כמה עופות, ומביא שוחט הביתה והשוחט עושה מה שצריך, בסדר**¹⁸. אבל בדרך כלל עדיף כסף, למה? כי אם אתה נותן עופות לעני, יבוא זה ויביא לו, וזה יביא לו וזה יביא לו. בסוף יגמור את העופות האלה עד חנוכה ועד פורים... בפורים יאכל העופות האלה. איזה טעם יש לעופות האלה? לכן אם אדם רוצה לעשות בעופות, יקח עופות בשביל המשפחה, ויחשב כמה עלה לו העוף? יכפיל אותו לפי מספר בני הבית ויתן תמורתם. או שיקח סכום זה בשביל כפרה, לא צריך לדעת בדיוק

18. היינו הולכים לשוחט בפרדס כץ, ואני אומר לו בבקשה תבדוק את הסכין לפני ואחרי. והוא אומר לא צריכים לבדוק. מה פתאום? בגמרא כתוב (חולין דף י"ד ע"ב) שכל פעם צריך שתיים עשרה בדיקות - "אבישרא ואטופרא ואתלת רוחותא" - על הבשר של האצבע, ועל הציפורן (היום לא יודעים על הבשר, רק על הציפורן ושלוש רוחות). כל פעם מולך ומביא מעלה ומוריד. אז יש לך הולכה והבאה אבישרא ואטופרא זה ארבע, כפול שלוש רוחות של הסכין, מכאן ומכאן ובאמצע זה שתיים עשרה. אם היום כל עוף תעשה לו שתיים עשרה בדיקות תגמור לשחוט את העופות אחרי סוכות. מה תעשה? הוציא לי אז ספר מטה אשר (ספר קטן) שאומר בימינו הברזל של הסכין הוא טוב מאד, הוא לא נפגם רק אחרי אלף עופות, ועל זה הם סומכים. אבל אם אני נמצא שם אני אומר לו תעשה לי טובה תבדוק, והוא עושה לפני ואחרי כי יש אומרים שאין לסמוך על זה. היה אחד שהמציא סכין של שחיטה שנפגמת רק אחרי אלף עופות, והשני אחרי אלפיים. אבל הם הלכו לעולמם ולא השאירו את החכמה שלהם הלאה, "ועמיהם תמות חכמה" (אייב י"ב ב). מה הרוויחו? הרווחתם כסף? תודה רבה. אחר כך בדור הבא ישכחו את הכל. מה לעשות? יש הרבה אנשים כאלה שמתיים על הכסף ומתיים עם החכמה שלהם. לא עושים ככה.

לך את העולם ואת הבריאה, יופי שאין כמוהו בעולם. רק בני אדם בעלי לב אבן לא מרגישים כלום. קוראים וקוראים וקוראים. יצא כיפור? גמרנו וזהו.

הפיוט "לך א-לי תשוקתי" כל כך נוגע למעמקי הלב

ו. הפיוט "לך א-לי תשוקתי" אף אחד לא יודע מי חיבר את הפיוט הזה¹⁵, אבל הפיוט הזה כל כך נוגע למעמקי הלב. מי שידוע טיפה עברית, ויש לו רגש, לא שיש לו רגש של אבן - "כמה כסף אני מקבל"?... זה הבל הבלים. מי שיקרא את הפיוט הזה בשום שכל, לאט לאט, הוא לא יכול שלא להתרגש. אני ראיתי חכמים בג'רבא בתשכ"ו בבית הכנסת הכי עתיק בעולם אולי¹⁶, היה שם רבי כמייס כהן ע"ה שהיה קורא את הפיוט עם המטפחת בידו. כל רגע בוכה. עוד שורה - בוכה, עוד שורה - בוכה. "ובחלתי בתורתך ובחרתי בתורתך". ואחר כך אומר - "ועזבתי רצונך והלכתי בתאוותי". ובסוף הפיוט מתאר הפייטן את הרגע של המיתה. כל כך מתאר אותו יפה, עד שאדם מתחשק לו למות כמו הפייטן הזה... "ותשלח מלאכי החן ויצאו נא לעומתי, ושלום בואך יאמרו בקול אחד בביאתי, יביאוני לגן עדן, ושם תהיה מנוחתי. ואתעדן באורך, ושם כבוד מנוחתי". איזה מלים! מאיפה מצאת את המלים האלה?! היו מומחים בעברית מהתנ"ך. תנ"ך קטן כזה ואתה מוצא בו מלים לכל הביטויים ולכל הרגשות ולכל הדברים. אם היו האשכנזים קוראים את הפיוטים האלה בוודאי שלא היו מתרגשים כל כך ורק בוכים. הבכי צריך להיות עם שמחה - "וגילו ברעדה" (תהלים ב', י"א).

"ברצותו מאריך ברצותו מקצר"

ז. פעם אחת הייתי אצל רופא בערב שבועות תשל"ד, והתחיל לצטט לי קטעים מהפיוטים של כיפור, ואני לא מכיר אותם - "כזכוכית ביד הזגג", "כחומר ביד הנפח" כל מיני דברים. "ברצותו מאריך ברצותו מקצר". אמרתי לו: מאיפה זה? אמר לי: בכיפור אומרים את זה. לא יודע. כנראה הוא בא פעם אחת (אולי כמה פעמים בשנה) שמע את הפיוט הזה. זה נוסח אשכנזי¹⁷. צריך

(תניגה דף י"ב ע"ב) שהריקע השביעי נקרא ערבות, ואנחנו בקומה השביעית...). ואני מסתכל על כל העולם כולו כמו תינוקות... כמו שאדם רואה במטוס לפני שיורד, בני אדם הולכים כמו נמלים ממש, המכוניות כמו נמלה והרכובים כמו יתוש... ככה זה.

15. אף אחד לא יודע. יש אומרים רבי יהודה הלוי - לא נכון. יש אומרים אבן עזרא - לא. יש אומרים רב האי גאון - לא (רב האי גאון חיבר פיוט "שמע קולי", לא חיבר לך אלי תשוקתי). יש השערות שאין בהן ממש, כולם בנויים על אוויר. אחד מצא ראשי תיבות אברהם. איפה ראשי תיבות? כאן יש אל"ף, כאן יש ב"ת, כאן יש ר"ש... זה ראשי תיבות זה! זה סתם שחוק ילדים. וזה "פרופסור" אמר, "דוקטור" אמר, דוקטור ופרופסור כולם הבל הבלים. "קוף ודרדר צמצמי לך" (בראשית ג' י"ח). מה זה דרדר? ד"ר וד"ר... 16. יש בתי כנסת עתיקים אבל חריבים, וזה בית כנסת שמתפללים בו. עכשיו מתפללים בו רק משבת לשבת. קוראים לו "בית הכנסת אלגריבא". כולם מכירים אותו. 17. שנה אחת זכיתי להתפלל עם האשכנזים בתל השומר, וקרא החזן מהר מהר מהר, בשבע גמר כל התפלה, תפלת ערבית עם הפיוטים וכל הדברים האלה. "יעלה זכרוננו מערב", "יעלה בשחר", שכחתי את המלים, אבל קניתי ספר מחזור של האשכנזים וקראתי בו והתבוננתי. ושם יש ביטוי "כחומר ביד היוצר ברצותו מרחיב וברצותו מקצר". ותוספות יום טוב כתב את זה בפרק כיצד מברכין (פרק ו' משנה א'). אמר יש גירסא כאיזה צד מברכים ואין הבלד, כי כיצד זה קיצור מכאיו צד, שכן דרך בעל הלשון "ברצותו מרחיב וברצותו מקצר". מאיפה לקח את זה? מהפיוטים של יום כיפור של האשכנזים.

הסוכה לא יהיה לו צער, אבל אם בין בסוכה ובין בבית יהיה לו צער בודאי שחייב בסוכה. לכן לא על כל דבר אדם יאמר "אני מצטער", ומי שזבוב או יתוש מפריעים לו יגרש אותם ויישאר בסוכה, ומי שחם לו יכול להביא מאוורר וכד' לסוכה (ופעם אבותינו נשארו בסוכה בחום גדול). אבל מי שמצונן או חולה ולא מרגיש טוב, פטור מן הסוכה. (שם). **ג. צריך לקחת את הלולב עם הקורא שלו, ולשמור עליו שיהיה שמור ותפוס למעלה.** אמנם האשכנזים עושים אותו מפורד, כי הריטב"א (סוכה ל"ז ע"ב) כותב שמסככים בעלים בנענוע הלולב. אבל הספרדים מקפידים שהלולב יהיה סגור, וכמו שכותב מרן (בב"י סימן תרמ"ה). וחכם אחד הביא ראיה לזה מהגמרא ומהמדרש "כפות תמרים - שיהיה כפות". (מס' 33 אות כ"ב. וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"א חאו"ח סימן מ').

יא. צריך לישון בסוכה, ושינה חמורה יותר מאכילה, וכ"ה גם ע"פ הקבלה. אמנם האשכנזים מוצאו להם היתר לזה, כי הרמ"א (סימן תרל"ט ס"ב) כותב שבגלל הקרירות הרבה במדינות האשכנזים הם לא היו יכולים לישון בסוכה. אבל אין ללמוד מזה לארץ ישראל, כי כאן השמש חמה ב"ה, ובודאי שחייבים לישון בסוכה. וגם אם יהיה קצת קר, אפשר להתכסות בשמיכה. אא"כ אדם שלא מרגיש טוב והקור יכול להזיק לו, פטור מהסוכה. (מס' 34 אותיות ו-ט'). **ויש אומרים שאם האשה מפחדת לישון לבד בבית מותר לבעלה לישון מחוץ לסוכה, אבל זה לא בדיוק.** ואם הוא לבד בסוכה, יכול לקרוא לה שתישן איתו בסוכה. (שם אות ה').

יב. מצטער פטור מן הסוכה. והרמ"א (סימן תר"מ ס"ד) כותב שהמצטער פטור דוקא אם כאשר ייצא מן

מים ומיצים וכד' לא צריכים סוכה, ומי שמחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. אבל מי שנמצא באמצע הסעודה ורוצה לשתות מים, אסור לו לשתות בלי סוכה. ולכן צריך להכין הכל לפני הסעודה ולא לצאת מהסוכה. (שם אותיות ט"ז כ"ד).

ט. נשים פטורות מהסוכה. ולכן כשבעל הבית מברך "לישב בסוכה" לא יענו אחרי אמן, כי זה הפסק בין ברכת בורא פרי הגפן ומקדש ישראל והזמנים ובין הטעימה. והוא הדין גם בקידוש בבוקר, כשבעל הבית מברך המוציא ולישב בסוכה. אא"כ מברך לישב בסוכה לפני ברכת המוציא, שאז יכולות לענות אמן על ברכת לישב בסוכה. (שם אות כ"ה).

י. הנכון לומר "לישב" בסוכה, הלמ"ד בצירי. ומי שאומר לישב הלמ"ד בחיריק, יצא ידי חובה. (שם אותיות כ"ו-כ"ז).

עוף כמה עולה¹⁹. אדם יעשה למשל אלף שקל בשביל כפרות, והקב"ה יודע לחלק אותם. זה הכל.

נפח ולא משקל

י. מי שהוא חולה וצריך לאכול או לשתות, אנשים טועים וכותבים ש[חולה שהורו לו לאכול לשיעורין ב]אוכל זה שלושים גרם ובשתיה ארבעים גרם. עשיתי סימן לזכור את זה - לחם מתחיל בלמ"ד זה שלושים גרם, ומים מתחיל במ"ם זה ארבעים גרם. אבל למעשה זה לא נכון, **משום שלא הולכים אחרי המשקל, אלא הולכים אחרי הסמ"ק** - אחרי הנפח. השתייה אפשר לומר במשקל, כי זה עולה פחות או יותר אותו דבר²⁰. אבל האוכל משתנה. אם אתה לוקח קרקרים למשל, בחמשה עשר גרם יש לך כבר שיעור של שלושים סמ"ק. לכן יש חוברות של הרב שרגא (נדמה לי אש חיים²¹), ושם כתבו שלא ללכת אחרי הגרם [כי בהרבה מאכלים הוא שונה מהסמ"ק]. כל שנה אני אומר את זה ומי שומע לי? אף אחד... אבל הם כתבו שאם אתה אוכל קרקר או מציות תקח חמשה עשר גרם, מפני שהנפח שלהם גדול והסמ"ק כבר עברת אותו. לכן אם אדם רוצה שתיה - אין בעיה, ארבעים סמ"ק. (אמרנו מים מתחיל במ"ם - ארבעים סמ"ק). ואם תאמר שיש הפרש, בדרך כלל מים אותו דבר. אבל אם אדם רוצה שתיה ואכילה לא צריך לקחת לחם, אלא יקח שתיה שהיא גם מזינה ויש בה תזונה - או חלב (אם אדם אוהב חלב), או מיץ ענבים הוא גם מזין וגם מרונה. ואז ממילא יוצא ידי שניהם.

לאכול לשיעורין כדי להציל את העובר

יא. פעם הייתה אשה אחת שעשר שנים לא ילדה, והיא באה לארץ עם בעלה בימי החופש לפני עשרים שנה או יותר, ושלחו אותה לאיזה רופא הומאופטי, והוא נתן לה תרופות או משהו וב"ה התעברה, הגיע כיפור והייתה לה בעיה. המעוברות צריכות לצום בכיפור, אבל אם היא תצום הכל ילך, כי בנס נתעברה. מה עושים? אז מצאתי דיוק ממשנה ברורה (סי' תרי"ז שעה"צ אות א'), ואמרת לה שתאכל לשיעורין. ואחרי שנים נדפס ספר חזון עובדיה כיפור (עמ' רפ"ז) והביא שככה פסקו הרבה. וככה כתוב בהלכות גדולות (הלכות יום הכיפורים). אז הצלתי אותה ואת העובר שלה ממוות. ואחר כך הביאה עוד ילדים. הכל בשקט.

19. כל שנה ושנה המחיר של העוף עולה. איך היו כותבים פעם על המכתבים? **"מעולה לעולה כוחנו עולה"**. הוא לא עולה, הוא יורד. באים אנשים מרוסיה שאינם יודעים תורה ואינם יודעים כלום. אבל העופות האלה כל פעם מחירים עולה.
20. כל נפח המים זה כמעט כמו המשקל של מה שצריכים לשתות. מה אדם ישתה ביום כיפור? בירה? הוא לא ישתה בירה. אז במים, קילו מים שוקל אלף סמ"ק, ובשמן (בחוץ לארץ שמעתי, ומלה שאומרים לי אני משאיר אותה בדיכרון, סוגר אותה כמו יריחו...) אלף ושלושים גרם עולה קילו, כי הוא קצת קל יותר מהמים. (עובדה שאם יש מים ושמן, השמן עולה למעלה, כי השמן קל יותר מהמים). והחלב גם כן דומה לזה, שכחתי את המשקל הסגולי שלו. אבל כולם בסביבות אלף גרם.
21. הרבה פעמים אנשים משתמשים באש יותר מדאי. **כשאבא ע"ה** רצה להוציא את הספר שלו "איש מצליח", הוא ביקש מאיזה עשיר סכום גדול. הוא לא נתן לו, אבל בא העשיר "הגאון" הזה, ואמר לי יש לי רעיון. מה השם הזה "איש מצליח"? תקרא לו "אור מבית מצליח". פשפש... איזה גאון זה... מאיפה מצאת השם הזה? סיפרתי לאבא. אבא אמר לי זה פסוק - "ויהי איש מצליח" (בראשית ל"ט, ב)! למה הוא אמר אור מבית מצליח? כי הוא הבין שאיש פירושה אש... אז אור זה אש, למה תגיד אש? אדרבה תגיד אור... בג'רבה כשרב כועס על תלמיד שלו ונותן לו מכות, אומר לו: יתן לך אש בלי יו"ד. איש בלי י' כלומר אש שורפת. אינם מבחינים בין ציר"י - אש, לבין חיריק - איש. מה ההצעה הנפלאה שאתה מבין לא, אור בבית מצליח? לא אדוני, איש בחיריק. זה בן אדם. אתה לא בן אדם שאתה נותן עצות כאלה... שב בשקט, מה השטויות האלה!?

"לב יודע מרת נפשו"

יב. אדם צריך לא למהר להחמיר ולא למהר להקל. יש כאלה אומרים שכל פעם נשאל את הרופא. אני לא יודע. יש דברים שהם אומרים שעשה ניתוח וחזר האדם לאיתנו, ויש שלא. ומספק אסור להחמיר. היה גאון גדול שחיבר עשרים כרכים על התוספתא - חזון יחזקאל - **רבי יחזקאל אברמסקי**. שפעם היה רב באיזו עיר באירופה לפני החורבן (לפני השואה), וביום כיפור בא אליו בחור צעיר ואמר לו: הרב! אני לא מרגיש טוב. והוא נראה בריא שאין לו כלום. אמר לו: תנסה עוד, תחכה עוד שתי דקות, **הבחור נפל ומת. אמר: אוי ואבוי לי, אני הרגתי אותו**. מה יכול לעשות? אחר כך תפסו אותו הרוסים²², שמו אותו בכלא²³, והשתדלו בשבילו להוציא אותו²⁴. ואמר למה קרה לו כל הדבר הזה? **בגלל שהוא אסר על הבחור לאכול ולשתות, ואמר לו חכה, חכה, חכה, והבחור היה בסכנה**. הגמרא אומרת (יומא דף פ"ג ע"א. ועי' שו"ע סי' תרי"ח ס"א) מאה רופאים אומרים לאדם אתה יכול לעמוד, אל תאכל ואל תשתה, והוא אומר אני מרגיש לא טוב, שומעים לו. שנאמר (משלי י"ד, י) **"לב יודע מרת נפשו"**. מרת - המריירות של נפשו הוא מרגיש. אחרים אף אחד לא מרגיש. יאמרו נראה לנו שאתה בסדר, אנחנו חושבים, עשינו בדיקות, לא בדיקות ולא שחיקות... הכל שטויות. אדם מרגיש שהוא לא מרגיש טוב, מה אתה עושה לו? **לכן אדם שמרגיש שהוא בלי בריאות מותר לו לשתות לשיעורין**. מה השיעורים? שישתה מיץ ענבים, כל עשר דקות ישתה ארבעים סמ"ק.

לקצר ב"השכבה" לרבנים

יג. אנחנו נוהגים לביל כיפור לעשות השכבה לרבני תנוס וג'רבה. ומוסיפים גם את הגאונים רב שרירא גאון ורב האי גאון וכו', אבל כל שנה קוראים את כל השמות של הרבנים - מאה-מאתיים רבנים בנשימה אחת... אפילו יותר מהר מ"זאת פרשנדא" (להבדיל)... וגם לא מכירים מהם כלום רק את שמותם בלבד²⁵, אבל אם הזמן מאוחר, כיון שזה לוקח הרבה זמן, לפחות שעה פחות

22. הרוסים האלה כופרים בעיקר, אומרים שהעולם בא מאלו. אל תשאל איך הוא בא, בא מאלו. ואיך בא כל הסדר הנפלא הזה? בא מאלו. אינשטיין שהיה גדול המדענים אמר שהעולם הזה לא יכול לבוא מאלו, יש כאן יד מכוונת. אמר **"אנחנו המדענים כמו ילדים סטנים משחקים בצדפים"** (צדף שנמצא על שפת הים), **ליים עצמו אף אחד מאתנו לא הגיע!** שמע את זה בחור אחד ממנו (שבא מארץ ישראל הוא עובדי מהשומר הצעיר), אמר: מה, ככה אתה אומר? אתה מדען שבקי בכל הסודות של הבריאה (הם לא אומרים בריאה, הם אומרים 'קוסם'. בורחים מהמלה בריאה, עושים בריחה... הסודות של הקוסמוס, קוסמוס או מוסמוס...), אומר שאנחנו לא יודעים כלום? חוזר בתשובה! ואלה הבהמות האלה של רוסיה הם יודעים את הכל... מה אתם יודעים? יודעים להרוג בני אדם. מה אתם יודעים!?

23. והניחו אותו עם כתנתו לעורר. אין לו כלום. וקר מאוד בסיביר, שלושים מעלות מתחת האפס. מה לעשות? אז הוא אמר ככה: **רבנו של עולם כתוב בגמרא** (כתובות דף ל' ע"א) **הכל ביי שמים חוץ מצינים פחים**. הקרירות באה מהאדם. אם האדם יתלבש טוב אז יכול להינצל מהקרירות, אבל אני לא יכול להינצל כי הפשיטו אותי, השאירו לי רק חולצה אחת, אתה תשמור עלי. מה לעשות, אני סומך רק עליך, וכך היה. במשך שנה שלמה שהיה בסיביר עם שלושים מעלות מתחת לאפס לא הצטנן! פלא פלאים. וכשהשתחרר, תוך יומיים הצטנן. אמר מה קרה? בכל השנה כולה השארת את הדבר בידי הקב"ה כי אין לך סווד ואין לך כלום, עכשיו כשיצאת אתה צריך לשמור על עצמך.

24. ואומרים שביום שיצא מהכלא מסיביר, **החפץ חיים ע"ה** אמר: **"היום רבי יחזקאל יוצא מהכלא"**. אמרו לו: איך אתה יודע? אמר להם: ככה אני מרגיש. וכך היה, יצא מהכלא בהשתדלות של כמה אנשים. 25. אם היה לנו חכמה בזמן הדורות של הרבנים האלה, לא היינו עושים [בפטריות] דרשות של דרש, קושיא ותירוץ ופולפולים (לפעמים של הבל וריק, אין בהם ממש). למשל, פעם כתוב [קשה סילוקן של צדיקים] כמו חורבן בית המקדש, ופעם אמרו יותר מחורבן בית המקדש. סתירה. ויש מתרצים וכו'. וישאירו את הפולפולים האלה לזמן אחר. **אלא תדברו על החכם ותספרו עליו, החכם היה ככה ואמר ככה, ולומר חידוש אחד בשמו ואיזה מופת שעשה. ככה צריכים לעשות**. יש לנו היום ספר **"מלכי תרישי"**

הדלי, כדי לשמור על רענותו וישאר טרי ויפה עד היום האחרון. היום יש מניחים את הלולב בסמרטוט או ניילון, אבל הוא לא יחזיק מעמד אא"כ יתנו קצת מים בניילון, ולכן עדיף לשים אותו בדלי מים, וזו הדרך הטובה ביותר. אבל **ההדסים והערבות לא מחזיקים כ"כ מעמד, ולכן ביום החמישי או הרביעי של החג מחליפים אותם**. ואפשר להשאיר את הלולב במים גם במשך השבת, ואין בעיה של כבוס בזה. וכך נהגו אצלנו מימי **אבא זצ"ל**. (שם אותיות כ"ה-כ"ו. וע"ע בספר אסף המזכיר ערך כבוס בארבעת המינים).

טו. בקשירת הלולב כמה שיטות בזה. והשיטה הנכונה, לשים את שלושת ההדסים באמצע סביב הלולב סמוכים אחד לשני, והערבות אחת מימין ההדסים ואחת משמאלם. וצריך שהערבות יהיו קצת למטה מן ההדסים. (מס' 33 אות כ"ח). **אבא ע"ה** היה מקפיד להניח את ההדס הארוך בימין ואת הקצר בשמאל ואת הבינוני באמצע, והענגף הבינוני נוטה קצת לימין. (שם הערה 29).

טז. יש לשים את הלולב עם ההדסים והערבות בדלי של מים, באופן שרובו של הלולב יהיה בתוך

המשך הלכות חג הסוכות

לקט מהעלונים הקודמים בקיצור נמרץ

יד. השדרה של הלולב צריכה להיות גבוהה טפח מעל ההדס והערבה. ואם ההדס והערבה ארוכים מדי, לא יחתוך אותם מלמעלה, אלא יחתוך אותם מלמטה. **ולכתחילה צריך לשמור על הלבולב בערבה, שלא יהיה קטום למעלה אפילו כל שהוא.** (שם אות כ"ז).

רבע²⁶, יאמר: "כל הרבנים שהכרנו אותם מג'רבא ומתונס זכותם תגן עלינו" וזה הכל. כי אין באריכות הזאת שום תועלת, יש מאריכים כשמוכרים מצוות, אבל זה לפחות מכניס כסף לבית הכנסת, אבל כאן למי אתה מכניס כסף? לרבנים?! וכי הם צריכים את הכסף שלך?! הרי יש לכל אחד מהם את המקום שלו בגן עדן. לכן המקצרים יזכו למצוות.

"כי עמך הסליחה"

יד. אדם שחטא לחבירו הוא יבקש מחילה, ולא חבירו יבקש ממנו. כי אדרבא, לפעמים האדם הזה "מטומטם", ואתה בא אליו ואומר לו באתי אליך כדי שתבקש ממני מחילה, והוא אומר אני לא רוצה לבקש ממך! והיה מעשה

של הרב בנימין רפאל הכהן שיהיה בריא (הרב של מושב ברכיה), שהוא כותב על כמה חכמים שנשכחו לגמרי מהדור, ומלקט ואוסף אותם, וכותב עליהם הרבה דברים.

26. ככה אני זוכר בחו"ל שהיו אומרים "וגם נפש... וגם נפש...", ואומרים את כל חכמי תונס וג'רבא המוכרים לנו. חוץ מהראשונים, שמזכירים את רב שרירא ורב האי גאון, הרי"ף, רש"י והרמב"ם.

כזה בגמרא יומא (דף פ"ז ע"א) שרב לא הסתדר עם הטבח, והוא פגע בכבודו של רב. ורב שהיה צדיק וחסידי הלך בערב כיפור לטבח כדי שהטבח יבקש ממנו מחילה, ופגש אותו רב הונא תלמידו ושאל אותו: להיכן הרב הולך? אמר לו: כדי להתפייס עם הטבח. אמר לו: אזיל אבא למיקטל נפשא! - אתה הולך להרוג נפש. אמר לו רב: לא, אני הולך להתפייס אתו. אמר לו: עוד מעט תראה. ורב הלך לשם, אבל כאשר ראה אותו הטבח הרשע המרושע, אמר לו: הא, באת עכשיו לבקש מחילה? אני לא מוחל לך! מטורף כזה. וכי רב בא לבקש מחילה, הפוך! לכן אנשים כאלה בעלי מדות רעות, אם אתה רוצה למחול להם, תשב בבית ותאמר - "אני מוחל לפלוני", והוא חייב לבקש סליחה, אתה אל תבוא אליו, והרבה אנשים טועים בדבר הזה. הבן איש חי כותב (ש"א פרשת וילך אות ו') שאם יש אדם שאשתו בזבה לו את הכסף, או בניו לא שמעו בקולו, יאמר בערב כיפור: רבון העולמים אני מוחל להם. וככה תצא בסדר נקי וזך. שיהיה לכם כיפור שמח בעזרת ה'.

שיעור מרן הראש"ל הגאון רבנו שלמה משה עמאר שליט"א רבה של ירושלים ת"ו

כשעושה תשובה נעשה כאילו לא חטא

טו. ברשות מורי ורבותי, כבוד מרן ראש הישיבה שליט"א, כל הקהל הקדוש וכל השומעים ה' עליהם יחיו. הקב"ה ברחמיו נתן לנו את התשובה שהיא חסד אמתי, אין דבר כזה בכל העולם שאדם חוטא ואחר כך מתחרט ומודה על חטאו ומקבל עליו לעזוב את החטא ומוחלים לו. בכל החוקים ובכל המשפטים אומרים לו תשלם או שיענש על מה שעשה, ומכאן ולהבא חושבנא טבא, אבל הקב"ה ישתבח שמו נתן לנו אפשרות תמיד להתחדש, כמו שנאמר (איכה ה', כ"א) "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" ומבאר רבנו משה אלשיך הקדוש מה זה "חדש ימינו כקדם"? כמו קודם החטא. כי הרי בגד חדש אם התלכלך אפשר לכבס ולנקות, וכן כל דבר אפשר לתקן, אבל הוא כבר לא חדש, הוא נקרא משומש או מתוקן. אבל **לגבי החטא אם אדם עושה תשובה - "השיבנו ה' אליך ונשובה", נאמר עליו "חדש ימינו כקדם" - כאילו לא היו דברים מעולם.**

למה ע"י תשובה מאהבה נהפכים זדונות לזכויות?

טז. יתירה מזאת אמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"ב) שאם אדם עושה תשובה מאהבה **אפילו הזדונות נהפכים לו לזכויות.** למה? כי הקב"ה ברחמיו אומר הרי האדם הזה כבר התרגל בעבירות, כבר נעשו לו כהיתר. הגמרא (ביומא שם) אומרת כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו. ושאלת הגמרא הותרה לו

סלקא דעתך?! אלא נעשה לו כהיתר. ולכאורה קשה למה הגמרא צריכה לומר "הותרה לו", ואחר כך להקשות הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר? מלכתחילה תאמר "נעשית לו כהיתר", מה הבעיה לומר ככה? אלא הגמרא רוצה להראות לנו שבעיני החוטא זה באמת היתר, כיון שהוא שנה בעבירה והתרגל בה, הוא כבר לא מרגיש שהוא חוטא, אין לו את הרגש ואת המצפון שהוא חוטא. רק שהגמרא אחר כך שאלה וכי באמת זה היתר? ועל זה תירצה שזה לא היתר אלא בעיניו זה ממש נעשה לו היתר. אז **אומר הקב"ה האדם הזה התרגל וירד לכזאת דיוטא תחתונה ועכשיו הוא עולה, מגיע לו שכר. כי לשנות את ההרגלים זה כמו לשנות טבע, כמעט אי אפשר לאדם לשנות את טבעו, זה קשה עד מאד.** אומר המסילת ישרים (פרק ט'): ההרגל זה טבע שני, זה קרוב להיות כמו טבע. לשנות אותו זה קשה. ואם הוא התגבר ושינה אותו הקב"ה מחשיב לו שאותה עבירה נחשבת לזכות, כי תראה כמה עמל וכמה יגע לשוב אל ה'.

לכאורה היה ראוי שקודם כל יהיו עשית, אח"כ יוהכ"פ ורק אחרי זה ר"ה

יז. ובזה תירצתי את הקושיא הידועה ששאלו גדולי חכמי המוסר, **הרי הקב"ה עשה אתנו חסד, אפילו שהוא כבר בראש השנה כותב, כמו שאמרו "בראש השנה יכתבון"** (פיט"ו "נתנה תוקף"), הוא לא חותם עד יום הכיפורים. זה באמת

רבי יוסף בן אביתור בן שטנאש. אבל יש שם טעות אחת ששרדה בכל הסידורים: בהושענות ליום שני כתוב **"טוב תקח ממנו, ידך תעצמנו"**, המלה "תעצמנו" בבנין פיעל, אבל שני פירושים למלה הזאת: או תסגור לנו את העיניים, או תשבור את העצמות שלנו ח"ו. לכן זו טעות כי חסר י"ד, וצריך לומר **"תעצמנו"**, וכמו שכתוב בפסוק "ויפר את עמו מאד ויעצימהו מצריו" (תהלים ק"ה כ"ד). וצריך לתקן את זה. וגם במשפט **"אני והו הושיעה נא"**, צריך לומר **והו וא"ו בשורוק** ולא בחולום. (מס' 34 אותיות ט"ז ו"כ-כ"א, ומס' 83 אות ל"ז).

לברך לא גוערים בה, כי יש לה על מי לסמוך בזה. (שם אותיות ל"ד-ל"ה).
כ. אמנם לפי עדות "הסבא קדישא" כמעט כל האתרוגים של ארץ ישראל מורכבים, וקשה לברך על אתרוג מורכב, אבל היום יש אפשרות לקחת אתרוגים מהודרים: **אתרוג מסוג "חזון איש"**, אתרוג זן של **חב"ד**, אתרוגים **תימניים וכדו'**. ואתרוג **מרוקאי עולה על כולם** גם בהידור גם ביופי גם בפיטמת וגם בעוקץ, ואנחנו **לוקחים אותו בלי שום ספק.** (מס' 33 אותיות כ"ט-ל"ג).
כא. ההושענות של סוכות יפות מאד, וחיבר אותם

יז. צריך לדעת לאחוז נכון את ארבעת המינים, ולכן יקפיד לחבר את האתרוג עם שאר המינים, וגם לחבר אותו למטה בשולי הלולב. ולהעמיד את הלולב באופן שהשדרה תהיה מול האדם. (מס' 83 אותיות ל"א-ל"ג).
יח. כדאי לברך על הלולב בתוך הסוכה, שכן הוא ע"פ הסוד. ואבא ע"ה הביא מקור לזה מסדר הפסוקים בתורה, וכן משמע מלשון המשנה (סוכה פ"ג מ"ט). אבל אין צורך לברך עליו לפני התפלה, **אא"כ אין סוכה בבית הכנסת.** (שם אותיות כ"ט-ל").
יט. נשים לא מברכות על הלולב. אבל אשה שרוצה

חסדים גדולים²⁷. אבל שאלו, כיון שהקב"ה התחיל כבר לעשות חסד - שישלים אותו. למה התחילו [בראש השנה ואח"כ] באים עשרת ימי תשובה שהם ימים יותר מיוחדים שעליהם נאמר "דרשו' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיה נ"ה, ו'. עיין ראש השנה דף י"ח ע"א), היה צריך להתחיל בעשרת ימי תשובה כדי לעשות תשובה, ואחר כך כיפור, ואחר כך ראש השנה שאז כולם נקיים - "ועמך כולם צדיקים" (ישעיה ס', כ"א), והקב"ה יכתוב אותנו לחיים טובים. למה מתחילים בראש השנה כשעדיין אנחנו לא מספיק מוכנים בכל אופן? תירוצים רבים נאמרו בדבר. אבל לפי מה שאמרנו שיש כאן קושי מיוחד, ה' יודע את האופי שלנו - "כי אתה הוא יוצרם" (ונתנה תוקף), הקב"ה יצר אותנו מעפר ויודע את החלישות שלנו, יודע את החסרונות שמוטבעים בנו מעצם היצירה מעפר, ויודע כמה קשה לנו להשתנות, ולכן הקדים לנו את יום ראש השנה, כי זה יום הדין - זה פחד! כי מה הדבר שיכול לגרום לאדם לעשות כזה שינוי וזכזכת התגברות חזקה עד שישנה את ההרגלים שלו? הפחד. הגמרא (בבא בתרא דף י' ע"א) אומרת: גוף קשה - פחד שוברו. הגוף שלנו קשה באופי שלנו, קשה לשנות, קשה לתקן, קשה לאדם להודות בחטאו. אדם רגיל רק לתרץ תמיד²⁸, ובמקום לעשות תשובה גותנים תשובות... כי אדם מתעצל לשנות את טבעו. מה התקנה שלו? הפחד שוברו. אפילו שהגוף קשה וקשה לו לשנות, הפחד יכול לשנות. והפחד הזה של יום הדין אם אדם משיג אותו, יש לו כח אדיר (ולא כל אחד זוכה לזה, כמו שאסביר תכף). ועל כן הקב"ה התחיל בראש השנה מיד ביום הראשון של עשרת ימי תשובה כדי שיהיה פחד מיום הדין, והפחד הזה יכול להוליך את האדם על הקו הנכון ולהתחיל להשתנות ולהשתפר, וכך הוא מגיע ליום הכיפורים עם שינויים ועם התעליות אמתיות, וה' משלים את מחילתו - "וסר עוונך וחתאתך תכופר" (ישעיה ו', ד').

מי לא יירא מיום הדין הנורא?

ית. רק שלא כל אחד משיג את הפחד הזה. תמיד הייתי תמיה, כי ראיתי צדיקים גדולים וזקנים, ממש "לקדושים אשר בארץ" (תהלים ט"ז, ב'), ולמרות זאת כאשר היה מגיע אלול כבר היו רואים שפניהם משתנות, ואפילו אצל אנשים פשוטים הפחד היה מורגש²⁹, קל וחומר אצל צדיקים וחסידים, ואילו ישנם אנשים שבכלל לא חשים בכלום. ופעם קרה לי מקרה כשהייתי בבית הדין בפתח תקוה בערב ראש השנה, (בדרך כלל לא עובדים בערב שבת או בערב חג, אבל כנראה היה איזה מקרה דחוף של "לאפרושי מאיסורא", ובאתי לשם וסידרתי את העניין), וכשסיימתי זה היה כבר אחרי חצות, ויצאתי לתחנת אוטובוס שליד השוק

²⁷ בכלל עצם הידיעה הזאת שהוא דן אותנו זה חסד, כי הרי כל העולם נידונים - "מי לא נפקד כחיים זהה" (מוסף של ראש השנה), אלא שהם לא יודעים או שלא רוצים לדעת. ואילו לנו הקב"ה ברחמיו הודיע: בני! תדעו שהיום הזה "חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב" (תהלים פ"א, ה). "מלך המשפט" - שיושב על סמא המשפט. "שופט כל הארץ ואותה במשפט יעמיד" (פיוט לימים נוראים) ודן אותנו על הכל. "כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט" (קהלת י"ב, י"ד), כדי שנתעורר ונשוב. וגם אחרי שעבר אלול, שזה שלושים מתוך ארבעים הימים שבהם היה משה רבנו מתחנך, עלה לסיני כשחטאו בעגל - "ויאמר סלח נא לעון העם הזה כגדול חסדך, וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה" (במדבר י"ד, י"ט) - תסלח להם בבקשה. בהתחלה אמר להם לישראל (שמות ל"ב ל') - "ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה בעד חטאתכם" - רצה להיות כפרה על עם ישראל (נדמה לי שהאלוהים מפרש ככה), וכשראה שזה לא הספיק שהוא נתן את חייו שבעולם הזה אמר (שם פסוק ל"ב) - "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" - זאת אומרת שהיה מוכן למסור גם את כל ההישגים הרוחניים שלו, את כל המעלות המיוחדות שאין דומה להם, הכל היה מוכן לתת בשביל עם ישראל. וישב ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, רק יושב ומתחנך. וביום הארבעים ה' אמר לו: "סלחת כדברך". ומאז נקבע לסליחה וכפרה - "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" (ויקרא ט"ז, ל). זה דאי חסדים בלי סוף.

²⁸ כבר בחטא הראשון אמר לו ה': אולי אכלת מעץ הדעת? אמר לו: לא, זה האשה נתנה לי, אני בסדר גמור... הלך לאשה אמר לו: לא, זה "הנחש השיאני" (בראשית ג', יג), ואפשר שאם היו שואלים את הנחש היה אומר גם הוא תירוצים (עיין בסנהדרין דף כ"ט ע"א)... כבר בחטא הראשון היו תירוצים.

²⁹ וכשהייתי ילד קטן הייתי הולך עם אבא ע"ה לסליחות. והם היו מתחילים בשעה שתיים לפנות בוקר. אמנם בעלי בתים פשוטים, אבל היו תמימים וצדיקים. ובשתיים כבר כולם היו נמצאים, והיו קוראים תיקון חצות לפחות עד שלוש, עם פיוט "דודי ירד" שכתב אותו רבי חיים כהן ע"ה, והיו בוכים בו בדמעות שליש. ואחר כך סליחות, ובארבע-ארבע ורבע היו מתחילים תפלה, וכשגמורים אותה, משם "יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב" (תהלים ק"ה, כ"ג). וכבר כשיצאו מהבית באחד חוצי לבוא לבית הכנסת, כל אחד הביא איזה סנדיץ כדי שיהיה לו מה לאכול, ורובם היו צמים לפחות שני וחמישי, ויש שצמו יותר אם אפשר להם.

של פתח תקוה, ושם הייתי צריך לקחת קו 87 שמגיע לכביש גהה ליד רמת אלחנן ושם הייתי יורד, וכשאני עומד ומחכה וקצת לחוץ כי זה ערב ראש השנה, בתחנה הזאת שהייתי מחכה בה היה בית קפה שהשולחנות והכסאות עומדים על המדרכה, ואתה מחכה בתחנה ואתה בעצם בתוך הבית קפה, ובשלחן שמולי ישבו ארבעה זקנים שהצעיר שבהם אני חושב שהיה בן 85 ומעלה... והם יושבים ומשחקים, וליד כל אחד בקבוק בירה, והם צוחקים, ואני לא יכול לתאר לכם איזה זעזוע נורא היה לי באותה שעה, הרי הם מבוגרים וזקנים ועכשיו ערב ראש השנה אחרי חצות, זה מה שיש להם לעשות? לא לא חושבים שום דבר? איפה הפחד של יום הדין? ולעומתם האנשים הצדיקים יושבים בשעה זו, זה מפשפש במעשיו וזה מחפש במעשיו, ומכניס את עצמם, וביום הזה כולם בצום. ולבינתיים הגיע האוטובוס והייתי ממש כמו שבר, עד שהבנתי שהפחד הזה תלוי בדעת, וכמו תינוק שאין לו דעת והוא יכול לעזוב את ידי אמו ולרוץ לתוך הכביש שיש בו מכוניות ואוטובוסים, והיא מסכנה לבה נופל והוא התינוק לא מבין. הוא יכול לרוץ מהגג ואין לו פחד, כי אין לו דעת. אבל אדם שכבר מבין, מפחד פחד נורא, ואנחנו מפחדים מדברים שהם גשמיים, כמו שאמרנו פחד מנפילה או מתאונה וכדומה חס ושלום, והפחד מיום הדין הוא פחד רוחני, והענינים שלנו לא רואות והחושים שלנו לא ממששים אותו, וכדי להגיע אליו צריך להיות אדם שיש לו השגה ברוחניות, ולכן הצדיקים שהם דבוקים בקב"ה הם מרגישים את הפחד הזה, ואילו אדם רגיל הוא לא חי את זה וזה לא אומר לו כלום, זה לא שהוא יודע ולא מתייחס, אלא הוא פשוט לא יודע כלום. אבל מי שבאמת מתקרב לה' ומתדבק בו בודאי מרגיש את הפחד הזה.

יום הדין הוא גם יום טוב - "וגילו ברעדה"

יט. והתחלנו ביום ראש השנה שהוא יום של פחד ומצד שני הוא יום טוב, זאת אומרת שיש כאן דבר עצום. כי אם אדם יכנס לפחד גדול יכול לבוא לידי עצבות, ועצבות גורמת לידיה ויאוש, ויכולה לגרום לאדם שלא רק שלא ישוב אלא יתייאש לגמרי - "ותאמר אם כן למה זה אנכי" (בראשית כ"ה, כ"ב). מה עשה הקב"ה? איזה חסד. "והאלוקים עשה שיראו ממנו" (קהלת ג', י"ד). אבל כדי שלא ניפול ביאוש, אמר לנו שזה יום טוב, תעשו קידוש, תאכלו בשר ותשתו יין ותשמחו, "את יום טוב מקרא קודש הזה", יום הדין הוא גם יום טוב. עד שאפילו שאלו (ר"ה דף ל"ב ע"ב) מדוע לא אומרים הלל, ואמרנו ספרי חיים ומתים פתוחים ונאמר הלל! ולכן יש שילוב נפלא. כמו אחד מכאן ואחד מכאן, והכל לטובתנו. כדי לתת לנו כח ועוצמה.

"יום לשנה יום לשנה"

כ. ואחר כך נתן לנו שבעה ימים עד יום הכיפורים, ואומר האר"י ז"ל בפירוש (שער הכוונות דף צ' ע"ב) שבכל יום שהוא מתקן יכול לתקן את כל אותו היום של כל השנה, כמו עכשיו שהייתה שבת שובה מי שתיקן אותה, זכה לתקן את כל השבתות של השנה. והלילה זה כבר יום ראשון, ואם אדם שומר עצמו ונוזהר ושומר את הזמן שלו כראוי, הוא מתקן את יום ראשון של כל השנה, ואותו דבר יום שני וכן שלישי. לא משנה מתי מתחיל ראש השנה, תמיד ישנם שבעה ימים בין ראש השנה ליום כיפור, ומי שמתקן מתקן הכל. ואמנם זה מאוחר, אבל יישר כוחו שזכה לתקן. ואם אדם מתאמץ ומשתדל, בודאי שבעזרת ה' יבוא ליום הכיפורים בהכנה רבתי וב"הכנה דרבה" (ביצה דף ב' ע"ב), כדי לבוא ולומר לקב"ה: הנה השתדלנו.

"קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", מה הם הדברים?

כא. איך אמר הנביא: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" (הושע י"ד, ג'). מה הפירוש קחו עמכם דברים? כשהיו הולכים לפני מלך או לפני שר גדול היו מביאים מתנות, כדי לרצות את פני האיש. ואומר הנביא, אל תבואו בידיים

ריקות - "קחו עמכם", אבל מה נביא לקב"ה, הרי הכל שלו? אלא צריך למצוא דברים שירצו ויורידו את החרון-אף וימתקו את הדינים, ואיך עושים את זה? **על ידי שאדם יתחיל לשנות את ההרגלים שלו כמה שיכול, זה ודאי ריצוי גדול לפני ה'.** אלו דברים שראוי לבוא אתם. ואז הקב"ה אומר זה אדם רציני. הוא לא רק מדבר ואומר מלים בעלמא, הנה הוא התחיל, ועכשיו ניתן לו עוד אריכות אפיים כדי שימשיך.

המוותר ומוחל לחבירו שכרו רב

כב. למשל אם אדם מחליט מעכשיו אני מוותר, ואם אחד פגע בי או דיבר עלי, אני מוחל מראש. זה יכול גם עם בני ביתו ושכניו ועם חבריו לעבודה או ללימוד. ואם אדם בא עם ויתורים כאלה שקשה לו אתם, א"כ זה כמו שאמרנו חז"ל (חולין דף פ"ט ע"א) על הפסוק: **"תולה ארץ על בלימה"** (איוב כ"ו, ז), שהכוונה הפשוטה שאין יסודות לארץ ואין מה שיחזיק אותה והיא תליוה. אבל חז"ל דרשו ש"בלימה" זה **מלשון בולם, שבולם את פיו בשעת מריבה.** כי קשה לאדם לבלום פיו בשעת מריבה. אם בא אדם שמבזה אותו ומחרף אותו או עושה לו דבר שפוגע בו, קשה לאדם לבלום, ואם הוא מתגבר וכובש את יצרו ועם זה הוא בא ומתחיל, ראשית זה באמת "קחו עמכם דברים", כי זה משהו דמוכח (אותו דבר גם בבין אדם למקום). אבל יש בזה עוד מעלה, **שאף על פי שחז"ל אמרו שכל האומר הקב"ה וותרן וותרו חייו (ב"ק דף נ"א ע"א) או "ייתורו בני מעוהי" - ירושלמי שקלים דף י"ד ע"א), הוא לא וותרן, אלא מאריך אפיה וגבי דיליה. אבל אדם שמוותר ומוחל אפילו שלא חייב למחול, הקב"ה מוחל לו, מפני שה' יתברך מודד לאדם מידה כנגד מידה.** אומרת הגמרא (ר"ה דף י"ז ע"א) למי נושא עון? למי שעובר על פשע - נושא עון ועובר על פשע" (מיכה ז', ח). כי כביכול ה' הכתיב לעצמו לנהוג במי שעושה כך במידה הנזכרת, מידה כנגד מידה. וזה ודאי רווח נקי.

"מי האיש החפץ חיים"

כג. ואני זוכר שהייתי אומר את זה בשבת שובה בבית הכנסת "מגן דוד" כשהייתי שם, והייתי אומר להם הנה הזמן מועט, בואו נעשה את המידה הזאת כדי שנרוויח. כי זו סחורה הכי טובה, שאתה מוחל על הבל וריק של העולם הזה וה' מוחל לנו על הכל. ובאותה שנה הגיע יהודי אחד מחיפה, שיש לו מוסד שנקרא "אחיעזר" ואני לא זוכר את שמו, והוא למד אצל החפץ חיים, והיה רגיל להגיע לשיעורים. ובאותה שנה לא בא בזמן לשיעור, אבל הזדמן לשבת שובה, ובקשתי ממנו: כבודו יאמר לנו דרשה על התשובה, והוא טען: אני לא דרשן, אמרתי: בכל זאת תאמר לנו מה החפץ חיים היה אומר בישיבה. חשב קצת ואמר: טוב אני אגיד, ואמר בדיוק את אותו העניין שאמרתי. שהחפץ חיים אמר להם: אתם רואים, א"כ תחטפו את המידה הזאת! לוותר ולמחול. וכך הקב"ה גם הוא יתנהג עמנו בעין טובה וימחל לנו - למי נושא עון? למי שעובר על פשע. אלו דברים שאדם יכול להרויח בהם הרבה.

להרבות ולהתעמק בתורה ולהתחזק בתפלה

כד. וכמובן כל אחד ישתדל בכל כוחו להרבות בלימוד תורה, כי "תלמוד תורה כנגד כולם" (פאה פרק א' משנה א'). כמה שיכול להוסיף גם בכמות וגם באיכות - עמל התורה, לעמול יותר בהבנת התורה, ולהתעמק כמה שאפשר. וגם להתחזק בתפלה, כי זה אחד הדברים שאנחנו חלשים בהם. כי לפעמים התפלה נעשית דבר שאינו מובן, אנחנו עומדים ומתפללים, והראש שלנו מטייל לכאן ולכאן. לפני מי אנחנו עומדים? לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא! כאשר אדם מדבר עם חבריו, הוא עונה לו לעניין. אם הוא שואל אותו: איפה היית אתמול? הוא לא עונה לו מחר אהיה כאן וכאן... אלא עונה לו על מה ששאל: אתמול הייתי שם. ופתאום כאן אדם לא יודע מה הוא אומר. ויש אפשרות שאם נעמיד אדם ונעצור אותו באמצע התפלה ונשאל אותו

היכן אתה, הוא לא יידע. כמה פעמים קורא לאדם שהוא כאילו לא נמצא כאן? "זוכר כל הנשכחות" בתוך העמידה... כל מה ששכח במשך שבועיים שלוש נזכר באמצע העמידה. הכל עולה לו. ולא רק זוכר, אלה גם מתכנן, ככה אגיד לפלוני וכדומה. והוא ממשיך בתפלה כמו רכבת³⁰. וגם בזה צריך להשתדל. **אולי בגלל זה הגאונים תקנו להוסיף הוספות בתפלה בעשרת ימי תשובה,** כי יש בהם נקודות של התעוררות, כדי להשים לב יותר לתפלת העמידה, כדי לא לשכוח את ההוספות האלה.

איך מתחזקים בתפלה?

כה. אנחנו מתחילים "ה' שפתי תפתח", שהכוונה אנחנו רוצים להתפלל, ואנא תפתח לנו את השפתיים. נו, ואחר כך מה? אפילו לא יודעים מה אומרים? איזו בוש! צריך להתחיל להתחזק, ואמנם צריך לדעת שתפלה לא מתחילה בפעם אחת. אני שמעתי מגדולי בעלי המוסר שזה צריך עבודה. היו אומרים שבתחילה אדם יעבוד על ברכה אחת, מה' שפתי עד מגן אברהם, וכך יחזיק בזה כמה חודשים, ישתדל בכל הברכות, אבל באותה ברכה תהיה הקפדה מיוחדת, חוק כל יעבור, להבין את פשט המלים (לא צריך יותר מזה). כתוב בשלחן ערוך (סי' ק"א ס"א) שאם לא כיוון בראשונה צריך לחזור. ואחרי שכבר נהיה לו קבוע, ימשיך מ"אתה גבור" עד מחיה המתים. וככה מעט מעט, וכך עם קביעות ועקביות בעזרת ה' יצליח. וגם זה בבחינת "קחו עמכם דברים".

כולנו רוצים להיטהר אבל צריך "לבוא" להיטהר

כו. "והבא להיטהר מסייעין אותו" (יומא דף ל"ח ע"ב). לא אמרו "הרוצה" להיטהר, כי כולם רוצים ברוך ה', אלא צריך שיהיה "הבא" להיטהר, כי רצון לבד לא מספיק לזה. צריך לבוא ולעשות מעשה - "פתחו לי פתח כחודו של מחט" (שיר השירים רבה פ"ה פ"ג). אמרתי מה זה חודו של מחט? הכוונה שלמרות שהוא קטן, אבל המחט היא מתכת, ולא דומה לבד וכדומה, וכשעושים חור במתכת אפילו שהוא קטן, הוא יציב ולא נע ולא זע. וככה אדם יתחיל בדברים מצומצמים שיוכל לעמוד בהם, אבל שיהיו קבועים כמו חודו של מחט, ולא יהיו אחד למעלה ושבע למטה, יום אחד עושה ואחר כך שבוע שוכח. לא כך! אלא יהיה קבוע. הקב"ה יקבל את תפלותינו, ויקבל את החרטות והרצון שלנו, ויעזרנו על דבר כבוד שמו, ויערה עלינו רוח קדושה וטהרה. ויהי רצון שכל בית ישראל יכתבו ויחתמו לחיים טובים ולשלום. ותהיה שנה של ביאת המשיח ובניין בית המקדש בשובה ונחת, אמן ואמן.

ברשות מרן ראש הישיבה. יתברך שמו של מלך מלכי המלכים, מי שבירך אבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק ויעקב, משה אהרן יוסף דוד ושלמה, ואליהו הנביא ואלישע הנביא, הוא יברך וישמור וינצור ויעזור ויחזק את כל הקהל הקדוש הזה את אשר ישנו פה, וגם אלה ששומעים, ובראשנו כבוד מרן ראש הישיבה שליט"א. מלכא דעלמא הוא יברך יתכון, ויזכה יתכון, וישמע בקל צלותיכון, ותתפרקון ותשתבון מכל צרה ועקתא, ויהיה מימרא דה' בסעדיכון, ויגן בעדיכון, ויפרוש סוכת שלומו עליכון, ויטע ביניכון ובינינו אהבה ואחוה ושלום ורעות, ויסלק שנאת חינוס מביניכון, וירפא רפואה שלמה לכל תחלואיכון, ויתמיד בריאותכון, ויצליח פרנסתכון, ותצליחו בתורתכון, ותזכו לגדל בניכם ובנותיכם לתורה ולמצוות ולחופה ולמעשים טובים. ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (דברים א', י"א). ובא לציון גואל ונאמר אמן.

30. אחד האדמו"רים אמר, שאנחנו אומרים בתפלה בכיפור: "אתה הבדלת אנש מראש" שאמנם "מראש" הכוונה מההתחלה. אבל הוא אומר ש'ה' הפריד את הראש מהאדם, הראש לבד והגוף לבד, הגוף עומד כאן ומתפלל, והראש שלו הולך ומוגיע לכל המקומות, בלי מטוס ובלי רכב...

מי בתמונה?

תשובה ניתן לענות בקו
בית נאמן 079-9270505
שלוחה 22. נא לשלוח
התשובות עד יום ראשון
בערב
בין הפותרים נכונה
יוגורל פרס (חובה) לציון שם
וכתובת בצורה ברורה)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

סוחר שיעור של רבנו סח ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאלה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

עורך: הרב הרב
שמואל עזרא שליט"א

למען תספור

**"אבא צ"ל כשהיה תופש
את ארבעת המינים,
היה מדקק להפליא, כי הוא
היה אוהב דיקנות"**

צריך לחבר את האתרוג עם שאר
המינים. ויש על זה חלום נפלא שמביאו
מרו הפית יוסף (סימון תרנ"א) בשם רבי
מנחם ריקאנטי, שכתב: פעם התארח
אצלי חכם אשכנזי בחג הסוכות, והוא
היה נראה תלמיד חכם ירא שמים, והנה
בלילה אני חולם שהחכם הזה כותב שם
הג' ה' [שם השם]. אות יו"ד אות ה"א
אות נא"ו ל'ד אות ה"א ל'ב. שאלתי
אותו: "מה קרה לך?" וענה לי: "פכה
כותבים במקומי". בבקר אמרתי: מי
יודע פשר החלום, אולי יש לאותו חכם
דעות פסולות? עד ששמתי לב שכאשר
הוא מחזיק את הלולב והאתרוג, הלולב
ל'ב והאתרוג ל'ב, והוא לא מחבר
אותם. אמרתי לו: האתרוג הוא כנגד
אות ה"א האתרוגה שבשם הג' ה' וצריך
לחבר אותה לשאר האותיות. וככה
נפסק בשלחן ערוך (שם סעיף י"א) וצריך
גם לחבר את האתרוג למטה בשולי
הלולב. אבא צ"ל כשהיה תופש את
ארבעת המינים, היה מדקק להפליא.

כי הוא היה אוהב דיקנות,
הנשמה שלו כלה מדקקת,
והכל מדקק ומיחד. (שם)
אותיות ל"א, ל"ב, ובעלון
הנוכחי).

**הג' א מנה תשעים ואחת
סכות כשרות ושמונים וחמש
סכות פסולות**

יש ספור מיחד על הג' א. שפעם אמר
תלמידיו: "כדי שכל אחד יהיה בקי
במסכת אחת על בריה, כדי שאם הוא
יהיה בדרך יוכל לקום ויבלכתה בדרך".
אחד התלמידים החליט ללמד מסכת
סכה, שיש בה חמשים וששה דפים
(פחות אחד). וישנו הרבה, עד שנבחנו אצל
החברים שלו וידע אותה בעל פה מלה
מלה. והנה בחל המועד סכות בא לפני
הג' א, ואמר לו: "כבוד הרב, אני יודע
כל מסכת סכה בעל פה", שאל אותו:
"אתה יודע אותה היטב?" אמר לו: "כן,
נבחנוני אצל חברי מלה במלה ושמעו
אותי". שאל אותו: "כמה מחלוקות
יש במסכת בין רבי מאיר לרבי יהודה
ובין רב חסדא לרבה בר רב הונא ובין
רב לשמואל ובין אב"י לרבא?" אמר
לו התלמיד: "לא שנתי פכה...". אז
הג' א בעצמו התחיל לספר את כל
המחלוקות בעל פה, והוא "מזרים"
מחלקת אחרי מחלקת עם כל הפרטים,
כי היה לו מוח מיחד. ובסוף הספור שם
כתוב שהג' א מנה תשעים ואחת סכות
כשרות ושמונים וחמש סכות פסולות
(מהגמרא והפוסקים). אבל עד היום לא
מצאו תשעים ואחת סכות כשרות
בגמרא ובפוסקים, אלא רק ארבעים
בערך ולא יותר מזה, מי יכול למצא
את החדה הזאת? (גליון 83 אות כ"ח).

הלכה נאמנה

א. אֲנַחְנוּ לֹקָחִים אֶת הַלּוּלָב עִם הַקּוּרָא שְׁלוֹ
(ויש כותבים בע"ז "קורע", אז לא לקרע את הקורע...)
וצריך לשמור עליו, כדי שהלולב יהיה שמור
ותפוס למעלה, לא "מפך ומפך בין העמים"
(אסתר פרק ג'). ולמה האשכנזים עושים אותו
מפך? כי הם נוהגים כמו הריטב"א (בחי' וישו)
למסכת סוכה דף ל"ז עמוד ב' ש'אמר עשושים
את הנענוע פולב ומכססים פעלים, ואם כן
צריך שיהיו מפכים. אבל הספרדים אדרבה
מקפידים שהיה הלולב סגור. ומרן (בבית יוסף)
סימן תרמ"ה) פותב: "יש בארצותינו דבר אדם
מאחורי הלולב שעושה את הלולב חלק אחד
כמו עץ אחד", וקרב אתם לך לעץ אחד והיו
לאחדים בידך" (יחזקאל פרק ל"ז פסוק י"ז). וחקם
אחד הביא מקור לזה מהגמרא (בסוכה דף ל"א
עמוד א') ומהמדרש (ויקרא רבה פרשה ל' אות ח')
שכתבו: "פפת תמרים - שיהיה כפפת", ואם
כן צריך שהלולב יהיה מחבר ולא מפך עלים
עלים. (פעם חשבתי ש"קורא" זה מלה מהגמרא
ברכות דף ל"ו עמוד א'). אבל "קורא" בגמרא זה
משוה אחר, והפנה לבבות של דקל. וה"קורא" של
הלולב זו מלה באדיש. (גליון 33 שבטעות הוגדר
בנדפס כגליון 32) אות כ"ב).

ב. צריך שהשדרה של הלולב תהיה גבוהה
טפח מעל ההדס והערבה, ואם אדם רואה
שההדס והערבה ארוכים מדי, אז לא יחתך
אותם מלמעלה, כי זה "נקטם ראשו", אלא
יחתך אותם מלמטה. וצריך לכתחלה לשמור
על הלבוב שלמעלה (בפריה) שלא יהיה קטום
אפילו כל שהוא. וצריך להקפיד בזה. (ופעם)
כתבתי לאחד: למה אתה פותב "לבלוב" מרי צריך
לומר "לבלוב", אז הוא ענה לי: אני פותב לפי שפת

חידה

טבילה ללא מים

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.
תשובות ניתן לענות
בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21
(חובה לציון שם וכתובת בצורה ברורה)
נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב

פתרונות החידות מ"א"י גאלה גליון 22

מוז מוז רכסות ראשי תיבות רובא, רות, סילקא תמרי, הוזה:
אלחון וקיים - קריית גת
מתוך המונות: הרה"ג הרב אליהו דבש וצ"ל היה ממקימי עולה של
תורה בעירק צפת, היה ידוע בשיתוף החינוכית המיוחדת, אשר בה
הכווין והדריך את ת"ת "אלקבי" בסבת אותו גיור בשש שנים רבות,
אחר שובת ליסודו יחד עם ראשי הקהילות החרדיות בצפת של אותם
ימים, ובראשם הרב משה לוי שליט"א. אחר כשלו בגיון מרכזי בכניסה
הצפונית לעיר צפת, אשר כולל כיום, מלבד חדרת גן ישיבה לעגריים
ובולל אברכים, ומרכז חרדי בעור כל חושבי האזור, נלכ"ו ר' בתשרי
תשס"ט. הוזה: בניסין, י. סח - צפת

בשנים אלו נשלחו בעירייה התרשים לזכרון שנינו לא קיבלו.

ידע ידע

מלים שהמפרשים נחלקים בהם. אבל יש טעות אחת ששדרה
בכל הסדורים, מה הטעות? בהושענות ליום שני כתוב: "טוב
תקח מנחה, ידך תעצמנו", והמלה "תעצמנו" היא בבנין פעל,
אבל כשאדם אומר את זה הוא מקלל את עצמו, כי יש לזה
שני פירושים: או לעצם לנו את העינים וכמו שכתוב: "כי נסך
עליכם ה' רוח תרדמה ונעצם את עיניכם" (ישעיה כ"ט י') או
לשבר את העצמות וכמו שכתוב: "שה פיזרה ישאל אריות
הדיוח, הראשון אכלו מלך אשור וזה האחרון עצמו נבכרדאצר
מלך בבל" (ירמיה נ' י'), אז מה זה "ידך תעצמנו"? תסגר לנו
את העינים או תשבר את העצמות שלנו חס וחלילה! אלא זו
טעות. כי חסר יו"ד, וצריך לומר "תעצמנו", וכמו שכתוב: "ויפר
את עמו מאד ונעצמהו מצרי" (תהלים ק"ה כ"ד), וצריך לתקן את
זה. (גליון 34 אות ט"ז והערה 20, וגליון 83 אותיות ל"ו ול"ז והערה 4).

א. יש מצוה בערב סכות לחלק צדקה לעניים. וכתוב על רבי
חיים ויטאל שהיה לו קפה שהיה ממלא אותה כל השנה,
ובערב סכות היה מריק את הקפה ומחלק את הכל לעניים
(מסתמא יתן צדקה גם בשאר החגים). (גליון 33 שבטעות הוגדר בנדפס
כגליון 32) אות ט"ז, וגליון 83 אות ז'.

ב. יש לנו הושענות [תחנות הנצמרות כל יום מימי הסכות
אחרי ההלל] כל פה יפות. שחבר אותם רבי יוסף בן אביתור בן
שטנאש (זה חכם שחי בספרד לפני למעלה מאלף שנה, בשנת ארבעת
אלפים תש"ן, ככה מובא בסדר הדורות), ואמנם הם קשות להבנה
אבל יחסית הן הכי קלות מההושענות האחרות, ויש להן גם
פירוש מהרש"ב - ר' רבי שמעון בר צמח. ובהושענות האלה
יש בכל יום מאברהם יצחק ויעקב, ואחר כך אברהם יצחק ויעקב
המשמיינו תורה" וכי לפי מספר אותו היום, ויש לפעמים